

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz •Kmetovalca• so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 3. V Ljubljani, 10. februarja 1912. Letnik XXIX.

Obseg: Družbeni občni zbor. — Kteri način zelenega cepljenja trt je najbolj priporočljiv. — Nedostatki v mlekarnah. — Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna dušičnata gnojila. — Pisma kulturnotehnične vsebine. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Družbeni občni zbor.

V zadnji številki „Kmetovalca“ je bilo objavljeno vabilo na redni občni zbor c. kr. kmetijske družbe, ki bi se imel vršiti v pondeljek, 19. februarja t. l. Zaradi nastalih ovir se je občni zbor moral prenesti na naslednji, t. j. prvi postni pondeljek,

➔ 26. t. m. ➔

Ura in dnevni red občnega zbora ostaneta neizpremenjena. Glasom družbenih pravil mora biti občni zbor 14 dni poprej objavljen v družbenem glasilu, zategadelj je ta številka z novim vabilom na občni zbor izšla že danes, t. j. 10. februarja in je tako zadoščeno predpisom družbenih pravil.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Kteri način zelenega cepljenja trt je najbolj priporočljiv.

(Obenem odgovor na vprašanje I. R. iz S.)

Pri nas na Kranjskem je navada, da vinogradniki cepijo trte približno 1 m visoko in jih potem jeseni grubajo.

Če je uspeh dober, se na ta način od ene divje trte dobita dve cepljenki.

Ena se pogruba k naslednjemu kolu, druga se pa zavije in pogruba na svoje mesto nazaj. Če so bile divje trte pravilno posajene, to je pri vsakem kolu ena, potem pri grubanju približno polovica trt preostaja. Te trte vinogradniki cele, torej s starimi koreninami vred izkopljejo in jih čez zimo zasujejo v zemljo, spomladi jih pa posadijo in razgrubajo v novorigolanem vinogradu, ali pa jih prodajo, če jih ne potrebujejo. Navadno se vsak žlahten vrh (vsaka cepljena veja) proda po 16 do 20 h, torej se za cepljenke lahko iztrži lep denar.

Tako, ravno popisano visoko cepljenje trt, združeno z grubanjem, ima téle prednosti:

1. Vsaka divja trta da v ugodnem slučaju dve cepljenki.

Pridela se torej dosti cepljenk, ki se — kakor rečeno — lahko drugam posadijo ali pa dobro prodajo.

2. Visoko cepljene in potem pogrubane trte napravijo v drugem in tretjem letu tudi na pogrubanem delu podloge korenine, in zato tudi v prvih letih bolj močno rasejo kakor druge, ne grubane trte, toda v nekaj letih ni med temi in onimi nobene razlike.

Na drugi strani ima pa visoko cepljenje trt tudi dosti nepravilnosti.

1. je treba dolgo čakati s cepljenjem, da divja trta (podloga) odrase vsaj $1\frac{1}{2}$ do 2 metra visoko, tako da se lahko v višini 1 m 20 cm cepi, kajti znano je, da je najbolje cepiti mladike za petim do šestim listom od zgoraj.

2. Če hočemo trte tako visoko cepiti, moramo v mnogih letih čakati do druge polovice junija. Izkušnja pa uči, da je ravno zgodnje cepljenje (v začetku junija) veliko boljše, ker se rajše prime, cepič prej dozori in les do jeseni bolj izlaha ne pozebe.

3. Mnogo trt, ki so bolj šibke, sploh ni mogoče v drugem letu po saditvi cepiti; čakati je treba do tretjega leta.

Če se le nekaj trt pocepi in prime, se grubanje ne izplača; treba je grubati dve leti zaporedoma ali pa se prve trte puste nepogrubane in se pogrubajo šele s trtami, ki se cepijo in primejo v prihodnjem letu.

Take cepljenke z 2 leti staro podlogo se pa v zemlji ne obrasejo tako lahko s koreninami, kakor enoleten les podloge; trte torej ne rasejo tako močno, in s tem odpade prej omenjena prednost visokega cepljenja trt.

Če pa ne čakamo, da trta zadosti visoko odrase, so trte pri grubanju prekratke. Navadno se potem pogrubajo za eno leto v stran, med vrste, da se okoreninijo. Tako

morajo eno leto stati in delajo nered v vinogradu. V drugem letu se navadno rabijo za podsajanje v vinogradu, ki je bil že lani ali predlanskim rigolan. Svet ni več tako rahel kakor prvo leto po rigolanju, in zato tudi take podsajene trte tako lepo ne rasejo, vsaj v prvih letih ne.

4. Končno je pa tudi treba pomisliti, da je grubanje zelo drago delo, ki vinogradniku povzroča mnogo dela in stroškov.

Zaraditega je bolje cepiti trte nizko pri tleh.

Najboljši način je pa naslednji: Lani posajene ameriške (divje) trte obrežemo spomladi na glavico, to je tako, da ne pustimo nobenih čepkov, marveč odrežemo vse lani izrasle mladike do vejnega obročka, tako, da ostane le komaj $\frac{1}{2}$ cm lanske mladike.

Vejni obroček imenujemo namreč oteklini podobni svitek (venček), ki tvori spodnji del mladike, tam, kjer je mladika izrasla iz starejšega lesa. Na vejnem obročku ima trta mnogo očes, ki pa zaženejo poganjke kakor očesa na mladiki.

Ko zrastejo poganjki za ped dolgi, se vsi slabejši odstranijo in se pustita na vsaki trti samo dva najbolj močna, ki se privežeta na kol, da hitreje odraseta.

Ko sta zrasla približno $\frac{3}{4}$ do 1 m visoko, ju cepimo, in sicer enega prav blizu pri tleh, če je le mogoče ne nad 15 cm nad zemljo, drugega pa cepimo višje, približno 40 do 45 cm od tal. Če je v tej višini še premlad, zaščipnemo mu vršiček, in v dveh — treh dnevih bo za cepljenje zadosti zrel.

Tako zgodnje nizko cepljenje se — kakor že rečeno — rajše prime kakor pozno, le nekoliko bolj narporno je in paziti je treba, da se kaka mladika ne odkrhne.

Če sta se oba cepiča prijela, potem ostane nižji, prav pri tleh cepljeni, na mestu, drugi, višji, ki preostaja, bo pa dal pozneje, to je jeseni ali v prihodnji pomladi pri tleh odrezan, 35 do 40 cm dolg cepljen ključ.

Odrezati ga je tik starega lesa, torej če mogoče z vejnim obročkom vred, ker iz vejnega obročka trta potem v zemlji najrajša korenine naredi.

Če sadimo take cepljene ključe koj na mesto, jih moramo seveda posaditi tako, da pride divji les (podloga) ves v zemljo, torej da gleda samo cepljeno

mesto in še nekaj (5—6 cm) podloge iz zemlje.

Koj po saditvi pa tudi ta del trte prisujemo s kupčekom zemlje, da ostane bolj svež.

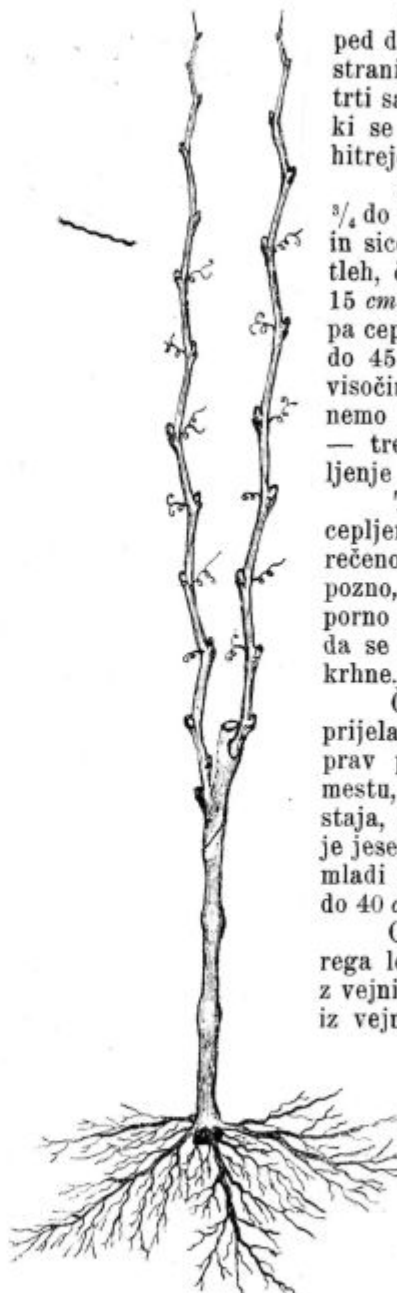
Najbolje je take cepljene ključe saditi šele spomladi na svoje mesto.

Pređen jih sadimo, jih namočimo za nekaj dni v vodi, da so bolj sočni in se rajši primejo.

Še boljši uspeh pa bomo imeli, če jih prej silimo v jami.

Podoba 11.

Podoba 12.

Tako siljenje se vrši takóle :

Na solnčnem mestu, najbolje v bližini hiše, napravimo primerno veliko in kakih 60 do 70 cm globoko jamo. Trte (cepljene ključe), ki jim vsa očesa na podlogi odrežemo (oslepimo) in jim žlahtni del (cepič) obrežemo na eno oko, zvežemo v butarice po 50 do 100 trt in jih postavimo v jamo, in sicer narobe (poveznjeno), tako da očesa cepiča gledajo v dno jame.

Da očesa ne odgnijejo, ali pa da se ne odlomijo, lahko denemo na dno jame nekaj peska ali pa nekaj nadrobno stolčenega lesnega oglja (ogljenega prahu), ali pa butarice obesimo na kol v jamo tako, da visijo v zraku in ne segajo do tal.

Spodnji konci tako povezanih trt, ki so sedaj na vrhu, približno pod zgornjim robom jame, morajo biti kolikor mogoče v eni ravnini.

Špranje med butaricami zamašimo nato z mahom, potem pa tudi na vrh (na odreze) denemo nekoliko (5—6 cm na debelo) drobnega (sesekanega) mahu, ki mu primešamo tudi nekaj ($\frac{1}{4}$) ogljenega prahu.

Mah mora biti vlažen, pa ne prehudo moker. Potem se mah pokrije še s 5 do 6 cm debelo plastjo drobnega peska ali pa ogljenega prahu.

Pesek, še bolj pa ogljen prah, se na solncu močno segreje in ta gorkota vpliva na poveznjene trte toliko, da napravijo v kahih 14 dneh na spodnjih odrezah pod mahom kalus, to je ono siru podobno tvarino (gobo), ki se iz nje pozneje razvijejo korenine.

Pesek, še bolj pa oglje, moramo vsak dan nekoliko porositi, tako da je mah pod njim vedno zadosti vlažen.

Preveč vlage škoduje, ker povzroča gnilobo trt. Zato pa, če dlje časa dežuje, pokrijemo jamo z dilami.

Še bolje in hitreje se napravi kalus, če jamo pokrijemo, koj ko smo trte vanjo poveznili, s kakim oknom. Pod steklenimi šipami se zrak v solncu hitreje razgreje, gorak ter vlažen zrak pa najbolj pospešuje razvoj kalusa.

Kadar so trte napravile lep kalus, se vzamejo iz jame, zavijejo v mah, da se kalus na solncu ne posuši, in se pazno posade v vinograd.

Zelo dobro pa je, če tako siljene ključe pred saditvijo pomočimo v mešanico iz $\frac{3}{4}$ ilovke in $\frac{1}{4}$ ne presvežega kravjeka in jih šele potem posadimo.

Tako blato hrani kalus pred usahnjenjem in daje tudi mladim koreninam, ki se iz njega razvijajo, koj prvo hrano.

Čakati s trtami toliko časa, da v jami korenine napravijo, ni dobro, ker so take mlade, bele koreninice zelo občutljive in se rade odkrhnejo.

Pa tudi očesa iz cepiča rada takrat že preveč odženejo in se pri saditvi lahko odlomijo.

Take na tu popisani način siljene trte se v vinogradu zelo rade primejo in hitro rasejo!

V krajih z gorkim podnebjem in pri zadostno vlažnem poletju lahko prisilimo cepljene ključe, da nam napravijo korenine še v istem letu po cepitvi.

V to svrhu se daljša mladika, ki smo jo bili cepili približno 40 cm nad zemljo, takoj, kadar dobro ($\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ m) odžene, podveže s tenko žico prav blizu starega lesa, najbolje pod prvim kolenčkom, in sicer tako, da žica prav tesno prilaga na mladiko. (Glej pod. 11.)*

Nato se pogvezano mesto obda z mahom in se dobro prisuje za ped navisoko z zemljo.

*) Ta podoba ni risana za ta spis. Z žico podvezano mesto bi moralo biti tik zemlje!

Med tem, ko trta rase, se njena podloga debeli, in zato se žica kmalu vreže v mlado lubje mladike. To povzroči, da se redilne snovi na onem mestu ustavljajo in trta tam odebeli.

Pri zadostni vlagi napravi trta iz take otekline do jeseni jako lepe korenine. Jeseni trte odkopljemo in tik pod koreninami, to je na podvezanem mestu, odrežemo in dobimo tako jako lepe okoreninjene cepljenke (glej podobo 12.), ki jih lahko koj posadimo v vinograd, ali jih pa čez zimo zakopljemo v zemljo in jih šele spomladi posadimo na stalno mesto.

Za slučaj, da se je pri priporočanem nizkem cepljenju prijel samo en cepič, dobimo od njega seveda samo eno trto, ki ostane na svojem mestu.

Bolje je v tem slučaju, da se prime ona cepljenka, ki je cepljena bliže (10 do 15 cm) pri tleh.

V tem slučaju se druga višja mladika takoj potem, ko smo opazili, da se na njej cepljenje ni prijelo, odreže.

Če se pa prime više stoječi cepič, potem se odreže krajša stran.

Ker pa iz raznih vzrokov ni dobro, da je cepljeno mesto tako visoko (30—40 cm) od tal, je treba tako trto jeseni vso do spodnjih korenin, enako kakor pri grubanju, odkopati in v jamo toliko zviti (znižati), da gleda od podloge le še kakih 6—8 cm iz zemlje.

Da je trta lepša in glajša, je celo sploh priporočljivo, da sadimo divjake, namenjene za nizko zeleno cepljenje, bolj kratke in zato bolj globoko v zemljo, tako da stoji glavica vsajene divje trte pod površino sveta.

V prvem letu po saditvi ostane jamica, kamor smo trto vsadili, toliko odprta, da je glavica trte na zraku.

V drugem letu po cepljenju, ko začne cepljenka rasti, lahko jamico zasujemo ali pa pustimo, da se zasuje samaodsebe (z dežjem itd.).

Tako postopanje, ki da še lepše, bolj gladke trte, se priporoča posebno pri podlogah, ki tudi v poznejših letih po cepljenju rade poganjajo, kakor n. pr. montikola.

Nizko zeleno cepljenje trt ima pred visokim mnogo prednosti.

Največja prednost je pač ta, da se cepljenje lahko zgodaj vrši in se — kakor je sploh znano — ravno zgodnje cepljenje najrajše prime, cepič prej odžene in les do jeseni bolj dozori kakor pri visokem in poznem cepljenju.

To je posebno za kraje z bolj mrzlim podnebjem največje važnosti.

Dalje je treba pomisliti, da se na nizko v drugem letu dá skoraj vsaka trta cepiti, dočim bo marsiktera za visoko cepljenje še prešibka.

Končno pa — kar je največje vrednosti — si prihranimo drago grubanje trt.

V prvih dveh letih rasejo grubane trte sicer res nekoliko bolj močno, toda po preteku tega časa ni med grubanimi in negrubanimi trtami — kakor je bilo že rečeno — nikake razlike.

Edino, kar je pri nizkem cepljenju na ravno popisani način neugodno, je to, da se dobi tako zgodaj še malo zelenih cepičev, da je cepljenje pri tleh bolj naporno in da je treba bolj previdno delati, da se kaka mladika ne odkrhne.

Bohuslav Skalický,

c. kr. vinarski nadzornik za Kranjsko v Rudolfovem.

Nedostatki v mlekarnah.

Piše Anton Pevc, dež. mlek. inštruktor.

Razvoj in napredek mlekarnarstva je zelo odvisen od dobre uredbe v mlekarni in od namenu prikladne stavbe. Vsako delo je zamudno in utrudljivo, če si moram sprti iskati in napravljati orodje.

Namen naslednjih črtic je, podati našim mlekarskim zadrugam jasno sliko o nedostatkih, ki znatno ovirajo ugoden razvoj marsiktere mlekarnarke. Navesti hočem tudi pripomočke, ki z njimi moremo nedostatke odstraniti.

Glavni nedostatek vseh naših mlekarn je ta, da se pri stavbi ter uredbi premalo ali sploh nič ne ozirajo na mnenje in nasvete deželnih ali drugih nepriestranskih veščakov, ampak slepo verjamejo zastopniku tvornice. Zastopnik je vezan napram tvornici, gleda predvsem na svojo korist, zato vsili zadrugi potrebne in nepotrebne stroje, ene dobre in druge slabe, kakršne ima tvornica v zalogi. Posledica tega so predrage in kljub vsej draginji zelo pomanjkljive in nepraktične mlekarnarke. Vsak stavbni načrt, vsak proračun uredbe dajmo pregledati: veliko strojev dobimo v drugih tvornicah za 50 % ceneje, mnogo naprav si naredimo doma za 50 ali še več % ceneje. V vseh združnih podjetjih, posebno pa v mlekarnah, je umestna varčnost. Zunanjo lepoto stavbe ali strojev, ki moramo zanjo plačati dvojno ceno, pustimo na strani; mi potrebujemo cene, vsled tega enostavne, toda vsestransko praktično urejene mlekarnarke.

I.

Zakaj posnemalnik slabo posnema.

Navadna prikazen je v naših maslarnah, da posnemalnik slabo posnema. Če vprašam mlekarnarja, koliko tolsče ostane v posnetem mleku, bo vsak rekel, da je ostane 1 ali 2 desetinki odstotka. Če pa potem sam preskusim, dobim iz te ene mlekarnarjeve desetinke 4 ali še več desetink odstotka tolsče v posnetem mleku.

V posnetem mleku sme ostati povprečno 1 desetinka ali 0.1 odstotka tolsče. Če je ostane več, znači, da je ali posnemalnik ničvreden ali pa mlekarnar nepravilno z njim ravna.

Vsak stroj se tekom let obrabi. Dober posnemalni stroj trpi v dobrih rokah 10—15 let. Izrabijo se najhitreje tečaji, potem stojalo: v bobnu se nima kaj izrabiti, ampak se le skledice poškojujejo. Vzroka slabega posnemanja torej ni iskati v stroju samem, ampak največkrat v zunanjih okoliščinah.

Dva glavna vzroka sta:

1. prenizka toplina mleka in
2. pregosta smetana.

Toplina mleka je zelo važna za dobro delovanje posnemalnika. Pri starejših posnemalnikih je zadostovalo 25 do 35° C, pri novodobnih pa mora biti mleko gorko najmanj 35 do 45° C. Bolj gorko sme vedno biti, bolj mrzlo nikdar.

Na mlekarskem preskušališču v Kleinhof-Tapiavu je preskušal dr. Hittcher 3 Alfa-separatorje gledé vpliva topline z naslednjim uspehom:

vzorec	{	toplina 70° C	35° C	30° C	20° C	10° C
A II	{	% tolsče 0.10	0.18	0.20	0.29	0.58
vzorec Alfa - Baby	{	toplina	29° C	25° C	11° C	
(250 litrov)	{	% tolsče	0.27	0.92	1.18	
vzorec Alfa-Colibri	{	toplina	40° C	30° C	25° C	20° C
(125 litrov)	{	% tolsče	0.17	0.26	0.51	0.89

Iz te poskušnje povzamemo, da večji posnemalnik (A II) bolje posnamejo in so manj občutljivi za nižjo toplino kakor majhni posnemalniki. Vidimo pa tudi, da je stroj A II najboljše posnel pri 70° C. Če dobivamo v mlekarno popolnoma sveže mleko, potem posnemajmo pri stopnji 70—75° C. Stroj ne trpi zaradi tega prav nič. Tako visoka toplina mleka nam nudi 3 ugodnosti, namreč, da posnemalnik bolje posname, da dobimo pasterizirano smetano in pasterizirano posneto mleko. Pasterizirati smetano in posneto mleko bodo morale pričeti počasi tudi naše mlekarnarke, zaradi večje trpežnosti izdelka in iz zdravstvenih ozirov, ker se n. pr. kuga v gobcu in na parkljih najlaže prenaša potom nepasteriziranega posnetega mleka in na ljudi tudi potom masla iz nepasterizirane smetane. Poleti je sicer težko posnemati pri 70° C, ker je mleko manj sveže, največkrat bolj ali manj kislo, vsled tega bi se nam pri tej toplini sesedlo: tedaj posnemamo pri 45° C, smetano in posneto mleko pa posebej pasteriziramo.

Enako važna je gostota smetane. Tvornice same predpisujejo, da se mora pri posnemanju vzeti najmanj 12 odstotkov smetane. V praksi se je navadno vzame 14—16 odstotkov in pri mastnem mleku tudi več. Strokovnjaki menijo, da se upini najčisteje in se dobi najboljše maslo, če vsebuje smetana 18 do 25 odstotkov čiste tolsče. Naši maslarji pa jemljejo pri posnemanju 7 do 9 odstotkov smetane; vsled tega ostane posneto mleko pretolsto. Ta napaka v gostoti smetane je v naših mlekarnah najbolj razširjena; na pravilno toplino pri posnemanju se nekoliko bolj pazi. Kadar pade odstotna množina smetane pod 10 odstotkov, se takoj pričeti dvigati tolsčobnost posnetega mleka; to dejstvo so opazovali pri vseh raznovrstnih posnemalnikih in tvornice so pričele na to tudi same opozarjati. Dolžnost odbora mlekarskih zadrug je, da se potruji vsaj včasih v mlekarno in pogleda, če mlekarnar vsled komodnosti ali navade ne meče združnega premoženja prasičem in teletom; potem bo marsiktera maslarna laže izhajala in izkazovala več dobička.

Ena desetinka odstotka čiste tolsče je vredna, pri ceni masla K 3.—, okroglo 30 vinarjev. Če stroj pušča v posnetem mleku namesto 0.1 ali največ 0.2 odstotka tolsče 0.4 odstotka, potem izgubimo pri 100 kg mleka dnevno $2 \times 30 v = K 0.60$ in pri 500 kg mleka dnevno $5 \times 0.60 = K 3.—$, kar znaša na leto K 1095.—. Lepa vsota! Le obžalovanja vredno je, da so naše maslarnarke pokrmile na ta način mnogo tisočakov prasičem, zadruge same pa komaj životarijo.

Enakomeren tok stroja tudi vpliva na uspeh posnemanja. Veliki stroji na transmisijo posnemajo boljše kakor stroji na roke, ker je tok prvih ves čas enakomeren. Z roko je težavno posnemalnik enakomerno goniti. Nič boljši od ročnih niso posnemalnik na parno turbino: pri njih je tok še bolj neenakomeren kakor pri strojih na roke, ker se vrtijo po tem, kolik je parni pritisk v kotlu, včasih hitreje, včasih pa prepočasi. Mlekarnarke na roke in mlekarnarke na parno turbino niso nikjer umestne: v mlekarnah hodi v poštev le parna ali druga moč, ki dela s pomočjo transmisije. Le pri transmisiji je mogoče doseči enakomeren tok strojev, posebno posnemalnika.

Če pa hočemo kontrolirati, kako tolsto je posneto mleko, ga moramo preskušati. Dokler smo imeli v mlekarnah stare Gerberjeve tolsčemerke z okroglim vratom, se je dobilo v njih še nekaj tolsče. Funkejevi tolsčemerki s ploščatim vratom pa niso za preskušanje posnetega in pinjenega mleka zanič, ker se vsa tolsča

vsled sprijemnosti izgubi ob steklu. V to svrhu naj si mlekarne nabavijo nekaj precizijskih tolščemerov ali pa one prav za posneto mleko določene. Potem bodo tudi naši mlekarji našli nekaj desetink tolšče in bodo sami mogli z vidnim uspehom preskušati delovanje posnemalnika. Pripomnim pa tudi, da se morajo tolščemeri pri preskušanju posnetega mleka vsaj 2 krat po 5 minut vrteti na vrteku, drugače nam tudi precezijski tolščemeri ne bodo pokazali veliko tolšče. Preskušajte, kontrolirajte, in mlekarne bodo bolje uspevale!

Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna dušičnata gnojila.

Ni odveč, če se vedno ponavlja, da sta hlevski gnoj in gnojnica bila, sta in bosta najvažnejši kmetovi gnojili.

Če pa navzlic temu vedno in vedno priporočamo tudi umetna gnojila, pa to delamo zato, ker naš hlevski gnoj vsled prejšnjega napačnega kmetovanja nima dovolj vseh rastlinskih hranilnih snovi v sebi. Našemu hlevskemu gnoju zlasti nedostaja fosforove kisline in kalija, zato moramo te hranilne snovi sedaj dokupovati v obliki umetnih gnojil, in sicer kot fosfatna gnojila (Tomasovo žlindro in superfosfat) in kalijeva gnojila (pepel, kajnit in kalijevo sol).

Na travnikih s hlevskim gnojem gnojiti sploh največkrat ne gre in je tako gnojenje tudi potratno, kajti največji del tega hlevskega gnoja, po vrhu raztrošenega, se izgubi v zrak in ne pride rastlinam v korist. Zategadelj so umetna gnojila posebno pripravna za travnike. Zelo je napačno travnike gnojiti samo s fosfatnimi ali kalijevimi gnojili ali samo skupaj z obema tema gnojiloma, kajti s takim gnojenjem ne damo rastlinam na travniku silno važne hranilne snovi, ki jo dušik imenujemo.

Če kdo svoje travnike gnoji samo s Tomasovo žlindro jeseni ali pozimi, s superfosfatom spomladi in poleg tega tudi s kakim kalijevim gnojilom, lahko doživi veliko razočaranje, kajti nekaj časa bo tako gnojenje pač imenitno učinkovalo, a pozneje se lahko pripeti, da rodovitnost prav močno preneha. Detelje in sploh rastline iz vrste stročnic morejo jemati dušik iz zraka, zato se vsled gnojenja s fosfatnimi gnojili močno razrasejo, zaduše žlahtne trave in druga dobra zelišča, in ker detelja slednjič tudi onemore, potem na travniku ni več veliko detelje, trav pa tudi ne. Če hočemo na travniku ohraniti trajno rodovitnost, moramo obenem poskrbeti tudi za dušičnato hrano. Najbolje in najceneje kmetovalec svoje travnike preskrbi z zadostno množino dušika, če gnoji z gnojnico. Seveda gnojnice nimamo vselej na razpolaganje ali pa imamo take prostore, kamor gnojnice sploh ni mogoče voziti.

Vsak umen kmetovalec, ki skrbi za bodočnost, je že jeseni ali sedaj pozimi pognojil svoje travnike s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo. Tudi sedaj še do konca meseca februarja je čas za tako gnojenje. Kdor pa tega ni storil in hoče to leto kaj prida na travnikih pridelati in ni mogel, kakor gori povedano, poprej ali sedaj pognojiti, ta mora spomladi pognojiti svoj travnik s superfosfatom in s kalijevo soljo. Ti gnojili kakor tudi Tomasova žlindra pa sami zase ne zadostujeta; pognojiti je treba tudi s kakim dušičnatim gnojilom.

Kdor ima gnojnico, naj jo vestno porabi na travnikih kot dušičnato gnojilo, a kdor je nima ali iz ktereakoli vzroka ne more z njo gnojiti, ta mora rabitati kako umetno dušičnato gnojilo.

Najboljše umetno dušičnato gnojilo za travnike je **amonijev sulfat**. Z njim naj se štupa kakih štirinajst dni, preden travniki ozelene.

Za spomladansko gnojenje travnikov priporočamo na oral 300 do 400 kg rudniškega superfosfata (do konca meseca februarja se namesto superfosfata še vedno lahko vzame Tomasova žlindra, in sicer tudi 300—400 kg), 100 do 150 kg kalijeve soli in 100 kg amonijevega sulfata.

S temi gnojili se lahko precej gnoji ali vsaj štirinajst dni, preden trava ozeleni. Če se amonijev sulfat dovolj zgodaj potrese, se ni bati izgube zaradi izhlapevajočega amoniaka, kajti to gnojilo se v mokri zemlji hitro raztopi, gre v zemljo, in tamkaj se izgube ni več bati.

Amonijev sulfat, dovolj zgodaj rabljen, dokler je v zemlji še zimska vlaga, je izborno dušičnato gnojilo, ki je toliko vredno, kakor čilski soliter.

Predlansko leto je c. kr. kmetijska družba kranjska dala večjemu številu posestnikov nekaj amonijevega sulfata za poskušnjo s pogojem, da poročajo o svojih uspehih. Vsa došla poročila skoraj brez izjeme **spričujejo naravnost velikanski učinek amonijevega sulfata**.

L. 1909. je naša družba oddala 1 vagon amonijevega sulfata, leta 1911. že 6 vagonov, in letos bo poraba prav gotovo še veliko večja. Z ozirom na to si je naša družba že jeseni zagotovila primerno množino amonijevega sulfata, več ga spomladi sploh ne bo mogoče kupiti, prvič ker so cene zanj silno poskočile, in drugič, ker je ves izdelek v tvornicah že razprodan. **Zaraditega nujno prosimo vse one, ki hočejo spomladi svoje travnike gnojiti z amonijevim sulfatom, naj ne odlašajo z naročitvijo.**

Končno pa še enkrat pripomnimo: Gnojiti samo z amonijevim sulfatom je tudi napačno, ker s tem gnojilom damo rastlinam le dušik; one pa potrebujejo tudi fosforove kisline in kalija, zato je edino pravilno gnojenje z amonijevim sulfatom le v zvezi s fosfatnimi in kalijevimi umetnimi gnojili. Amonijev sulfat se zaradi apna v Tomasovi žlindri nikdar ne sme z njo mešati, oziroma z njo obenem gnojiti, ampak amonijev sulfat se mora vedno štupati nekaj tednov po gnojitvi s Tomasovo žlindro.

Pisma kulturnotehnične vsebine.

(Napisal inženir Dragotin Gustinčič svojemu prijatelju Tonetu).

III. pismo.

Dragi Tone! Če si moje zadnje pismo pazljivo prečital in si dobro ogledal priložene podobe, potem Ti danes z lehkoto obrazložim, kako nastajajo loke in mlake.

V splošnjem velja o postanku lok in mlak to, kar sem Ti bil povedal takoj v početku prejšnjega pisma. Loke in mlake nastanejo takrat, kadar leži svēt tako, da voda nima zadostnega odtoka z njega, pri tem pa hodi v poštev kakovost tal, kjer se voda zbira.

Preočiva si najprej, kako sploh prihaja voda na naša tla. Kakor Ti je že iz šole znano, prihaja vsa voda k nam iz morja. Če se zrak razgreva, vsesava vase vodo iz morja v obliki pare. S paro nasičen se dviga višje in višje, stem se pa ohlajuje, ker je visoko v zraku dosti bolj hladno kakor na zemlji. Če se pa para ohladi, se zgoščuje, in mi opazimo nad morjem oblake. Oblaki so zgoščena para, ali pa nekteri. to so zlasti oni beli, ki se vidijo zelo visoko, celo v lehke iglice in zvezdice zmrzla voda, ki jo pozimi vidimo tudi na zemlji in jo imenujemo — sneg. Veter zapiha in odnese oblake čez hribe in doline v sredo dežel. Para v zraku se vedno bolj zgoščuje in počasi postaja težja in težja in naposled tako težka, da ne more več plavati po zraku in začne padati na tla.

To je dež.

Pozimi, ko je mraz — sneg. Poleti pa, ko je zrak veliko bolj razgret kakor v drugih letnih časih, sprejme lahko vase veliko večje množine vodne pare in jo dvigne dosti višje. Tam pa se zelo naglo ohlaja in mi dobimo namesto debelih blagodejnih kapelj dežja, debelo robato točo, ki uničuje najlepše upe našega trudapolnega dela.

Dež pada na zemljo po hribih in dolinah, po polju in zelenih travnikih. Voda se zbira, kapljica do kapljice, kapljica s kapljico in hiti vedno na najnižje mesto. Nastane curek, nastane potok, reka, jeletok, in hajdi zopet v morje, kjer čaka, da toplo solnce zopet zasije, da veter zopet zapiska svojo staro polko in da se zopet prične ves prejšnji ples po sinjih višavah in naših zelenih domačih tratih.

Dež pada po vsi lepi dolini, kjer živiš Ti, dragi Tone, in dež pada tudi po Tvoji loki. Voda si išče najnižjega mesta, a Tvoja loka je kakor miza ravna in tla njena so sestavljena, kakor sem Ti jih narisal v podobi 8. Nekoliko te vodice popijejo, a to je malo, zakaj pod mahom in črno zemljo, ki že itak vzdržujeta dosti vode, je mastna ilovica. Ilovica pa je zelo malo prepustljiva. Z njo zabijamo kleti, da nam voda ne sili vanje. Voda ostaja na površju in čaka, da posije solnce, da bo shlapovala.

Dež pada po Krasu. Voda se nabira po pobočju dolinic in sili na najnižje mesto. Da bi imeli tu tako zemljo, kakršna je na Tvoji loki, bi imeli na Krasu nebroj majhnih jezer. Toda oglej si podobo 9.! Prav tenka plast rdečke nam pokriva bele skale, ki so vse razmetane in razpokane, in ta rdečka vobče ni mastna. Zrnčasta je, v vodi razpada in zato si voda kaj lahko najde pot do skalnatih razpoklin, in če so ji preozke, si jih kaj kmalu poveča, ker — povedal sem Ti že — apnenec je v vodi raztopljiv. Ali si videl kdaj postojnsko, škocijansko ali divaško jamo? Glej vse te so po veliki večini delo vode v milijonih in milijonih let.

Če pa pada dež na Posavju ali pod Gorjanci v Krški dolini, potem vidimo zopet novo prikazen. Tla so tu, kakor sem Ti jih bil narisal v podobi 10. Zgoraj nekoliko črne zemlje ali pa lahke rjave ilovice, pod to pesek in gramoz in za tem ali labora, ali pa zopet mastna ilovica. Če pada na taka tla dež, voda hitro ponica skoz zgornjo lahko in tanko plast v pesek in gramoz. V niže ležečo laboro in mastno ilovico ne more, zato je naravna posledica, da se voda v pesku in gramozu začne dvigati in dvigati, naposled pa toliko narase, da dospe do zgornje lahke plasti in jo — „zamoči“. Če pa še dalje dežuje, ne more voda več ponicati in se nabira na površju, ker so tla „zamočena“.

„Zamakanja“ zvršimo včasih tudi nalašč; o tem Ti bom pa pisal kdaj pozneje.

To vodo v pesku in gramozu imenujemo „podtalnico“, in plast, kjer se nahaja je „podtalnična plast“. Podtalnica se torej ne dobiva v vsakih tleh, ampak le tam, kjer se razprostira v tleh kaka podtalnična plast, t. j. plast peska ali gramozita itd.

Podtalnica ne miruje, ampak se ravno tako preigiblje, pretaka v smeri strmca, t. j. tja, kamor svet visi, kakor tekoče nadtalne vode ali tekoče „nadtalnice“. Brzina podtalnic je pa zelo majhna. V eni uri se podtalnica premakne komaj za nekoliko milimetrov dalje. Ko bi opazoval tako tekočo vodo samo z očesom, bi dejal, da stoji.

Iz tu povedanega si razvidel, da nastajajo loke in mlake drugače v ilnatih in drugače v peščenih tleh in da v pravem kraškem svetu sploh ne morejo nastati. Toda nisem še pri kraju. Ker je spoznanje, kako je loka in mlaka nastala, za način osuševanja največjega pomena, Te opozorim v prihodnjem pismu še na nekatere slučaje, dotlej pa prosim, preštudiraj in prebavi to dobro.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa **gospodarska vprašanja**, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne črke imena in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako **gospodarsko vprašanje**, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso **gospodarska** in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženih 50 h v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 28. Imam navado pri trtah cepiti na zeleno po dva ali tri poganjke. Ker se pripeti, da se vse ali dve cepitvi primeta, a potrebujem le eno, prosim pouka, kako mi je v tem slučaju ravnati? (L. R. v Š.)

Odgovor: Na Vaše vprašanje se ne da kar nakratko odgovoriti, in ker nam takih vprašanj mnogo dohaja, zato je na našo prošnjo g. c. kr. vinarski nadzornik Skalický spisal o tem predmetu poseben spis, ki smo ga objavili v današnji številki „Kmetovalca“ in ki naj služi Vam kakor vsem drugim za odgovor na taka vprašanja.

Vprašanje 29. Imam precej velik sadovnjak, kjer drevje silno trpi vsled mahu in lišajev. Posebno veje so popolnoma obraščene s temi nadležnimi rastlinami. **Kako se sadno drevje najlaže varuje pred mahom in lišaji?** (J. P. v B.)

Odgovor: Sadno drevje se porase z mahom in z lišaji, če drevesna lubad odmrje in mrtva lubad ne odpade, ampak se izpremeni v sirovo sprstenino, kakor smo odgovorili na 16. vprašanje v zadnji številki letošnjega „Kmetovalca“. Namesto da bi se sprstenina razkrojila v ogljikovo kislino in v vodo, dobi posebno vrsto sestave. V njej delujejo glive, ki jim zrak ne ugaja, in tvorijo se kisline, ki sprstenino ohranjujejo. Taka odmrta in tako izpremenjena drevesna lubad pripravi ugodna tla za razvoj mahu in raznih lišajev. Da lubad odmrta, so vzrok neprikladna ali premalo zagnojena tla, in vse to pospešuje še izredno velika vlaga, ki se nahaja pri Vas v bližini Save, kjer imate izredno veliko megle. Predvsem morate z gnojenjem skrbeti za dobro rast sadnega drevja in z mahom ter z lišaji obraščeno drevje morate pridno snažiti. Vso odmrlo lubad z mahom in lišaji vred morate z drevesno krtačo odstraniti in vsako jesen

drevje in veje namazati z apnenim beležem. Na dolgih in tenkih vejah je tako delo seveda silno težavno in se težko vrši, zato Vam priporočamo vse veje vsako jesen in potem še enkrat zgodaj spomladi, preden postane drevje muževno, poskropiti z drevesnimi škropilnicami z dendrinom.

Vprašanje 30. Sadjevec, narejen iz žlahtnih jabolok, se ne učisti. Kako bi ga mogel očistiti? Ali je kako boljše in cenejše sredstvo od tanina? (J. Č. v A.)

Odgovor: Kalnost sadjevca prihaja, ravnokakor kalnost vina, od raznih beljakovin in drugih snovi, ki se ne usedejo na dno, in zato ostane pijača kalna. Temu je vzrok pomanjkanje črleslove kisline v pijači, vsled česar se beljakovine ne zakrknjejo, se ne zgostijo in ne padejo na dno. V jabolčnem sadjevcu je sploh malo črleslove kisline, zato se navadno nerad čisti. Tanin ni nič drugega kakor črleslova kislina, vendar tanin pravzaprav ni čistilo za vino. Vsako vino, torej tudi sadjevec, čistimo s kako beljakovinasto snovjo, n. pr. z jajčnim beljakom, z ribjim klejem, z žolico (želatino) itd., ki mora v vinu zakrkniti, se na dno usede in za seboj potegne vse tisto, kar vino kali. Da pa tako čistilo v vinu zakrknje, mora biti v vinu dovolj črleslove kisline, in če je ni, se vino ne učisti; potem pravimo: vino ne sprejme čistila. V takem slučaju moramo vinu dodati črleslove kisline, in sicer najbolje v obliki tanina, ki se ga vzame na 100 litrov pijače kakih 10 gramov.

Vprašanje 31. Dve leti stara breja telica izpušča nenavadno veliko vetrov, ne da bi jo drugače napenjala. Telico krmim z rezanico iz slame in sena. Ali so taki močni vetrovi telici škodljivi in sčim bi se dala ta neprilika odpraviti? (J. Č. v A.)

Odgovor: Skoraj vso krmo, zlasti malo beljakovinasto, goved najprej nabaše v predželodce, ki pravzaprav niso prebavljivi organi, in tamkaj se zaužita krma s pomočjo raznih gliv šele godi in za prebavljanje prireja. Pri tem gođenju se naredi silno veliko raznih plinov, in sicer ne samo v predželodcih, ampak tudi v črevih. Odraslo govedo naredi na dan do 700 litrov teh plinov, ki jih žival deloma porabi za dviganje krme za prežvekovanje, pri čemer se živali pri gobcu izpehuje, nekaj teh plinov pa odide kot vetrovi. Vetravost pri govedu je torej naravna; prevelika vetravost je pa znak napačnega krmljenja, ali preohlapnega delovanja prebavilnih organov. Če goved dobiva le seno in slamo ter se ta krmila še vrhutega močlje, potem se dela zelo veliko plinov, in žival je zelo vetrava. Premočna vetravost pa nikakor ni dobra, ker raztega prebavila in jih dela ohlapna. Pokladajte svoji kravi le suho rezanico iz slame in sena ter pridedajte primerno množino beljakovin v obliki močnih krmil, pa nenavadno velika vetravost preneha, če žival morda v prebavilih ni že oslabela ali če ni celo bolna.

Vprašanje 32. Pri nas prasiči močno trpijo za srbečico, ki prihaja od grintavosti. Grintave prasiče sem namazal z 8% lizolovo raztopino, nakar je bil par dni mir, potem je pa bilo zopet vse pri starem. Tudi tla in stene svinjaka sem temeljito osnažil, a brez uspeha. Sčim naj zdravim srbečico pri prasičih? (J. Č. v A.)

Odgovor: Če so vaši prasiči grintavi in jih zato močno srbi, prihaja to od kake vrste pršice, ki dolbe pod kožo in pije kri; od pršice, ki ostane na koži in srka kri; ali od pršice na koži, ki se živi od kožnih luskin. Naj bo pršica te ali one vrste, srbečice prasičem toliko časa ne odstranite, dokler ne zatrete vseh pršic, ki so silno majhne živalce. Lizolova raztopina je prav dobro sredstvo, samo morate mazanje in natiranje kože s to raztopino toliko časa ponavljati, da grintavost popolnoma preide. Priporočamo Vam grintave prasiče prav dobro namazati z navadnim milom in

to mažo ves dan pustiti na živalih. Tako namazana žival se potem z mlačno vodo dobro spere in dosuhlega zdrgne, in šele potem se rabi sredstvo proti pršicam. Poleg lizolove raztopine je posebno dobra raztopina iz enega dela kreozota na 25 delov olja.

Vprašanje 33. Imam dve leti starega vola, ki se pri vožnji, če količkaj težko vleče, na obe očesi solzi, dočim tega nima v hlevu ali če je pri miru. Ali tako soljenje volu škoduje, in če škoduje, sčim to odpravim? (J. Č. v A.)

Odgovor: Na vsak način na očeh Vašega vola ni nekaj v redu. Pravi odgovor na Vaše vprašanje bi mogel pogoditi le živinozdravnik, ki bi imel priliko žival preiskati in opazovati. Solznica se izceja iz solzne žleze ter ima nalogo, da oko ohrani mokro. Solzna žleza pa navadno več solznice izceja, kakor je je za oči potrebno, in kar je je preveč, odteče skoz solzovod v nos. Prav mogoče je, da Vaš vol pri napornem delu dobi velik naval krvi v glavo, vsled česar se vsi deli glave s krvjo napolnijo, solzovod se zoži in ne more požirati toliko preostale solznice, ki jo vsled navala krvi solzna žleza v večji meri izceja.

Vprašanje 34. Sredi gozda imam njivo, kjer zaradi sence vsaka reč slabo rodi, zato nameravam to njivo s smrekami zasaditi. Ali sem dolžan izpremembo njive v gozd naznaniti županstvu? (J. J. v G.)

Odgovor: Nihče Vam ne more braniti, da bi ne smeli svoje njive pogozditi. Po § 9. zakona z dne 12. julija 1896, števil. 121, drž. zak., mora od l. 1897. naprej vsak posestnik vsako obdelavno izpremembo (n. pr. izpremembo njive v gozd i. d.) naznaniti v 6 tednih po izpremenitvi zemljarskemu evidenčnemu uradu ali pa davčnemu uradu, da se potem prepíše v tozadevnih zapisnikih.

Vprašanje 35. Ali so kuhinjske pomije res škodljive za krmo za govejo živino, češ da breje krave po uživanju kuhinjskih pomij dobije v telčniku gobe, vsled česar se težko otrebijo. Morda bi se pa pomije vendarle smele pokladati precej po otelitvi? (S. Š. v Z.)

Odgovor: Nepokvarjene kuhinjske pomije niso nikakor slaba krma za goved, kajti imajo v sebi precej veliko lahko prebavnih hranilnih snovi, zlasti beljakovin in toščobe in vrhutega še sol. Da bi pa kuhinjske pomije delale gobe v telčniku in bi ovirale otrebljenje po porodu, je pa nezmisel, kajti tiste gobe so nekaj naravnega, in če se žival težko otrebi, ni vzrok kakovost krme, temveč kaj drugega. Ker dobivamo zaradi teh gob v telčniku vse polno vprašanj, objavimo kmalu poseben tozadeven spis s podobami.

Vprašanje 36. Moja petnajst mesecev stara junica ima roge, ki so čisto nazaj obrnjeni. Ali je mogoče na kak način napačno rastoče roge naravnati? (J. H. v V.)

Odgovor: Rast roga je na sprednji strani močnejša, in zato se rog nazaj krivi. Če torej na sprednji strani roga rogovino večkrat ostružite z nožem ali s koscem stekla, potem bo sila rasti na sprednji strani roga manjša in jo sila rasti na drugi strani roga premaga, in tako se rogova v teku mesecev kolikortoliko naravnata, dasi je take rogeve težko popolnoma lepo naravnati. Vrhutega imamo lesene priprave, ki se z jermenimi tako privežejo na roge, da jih neprenehoma tišče v pravo lego.

Vprašanje 37. Moja krava, ki je pri prejšnjih teletih imela do 13 litrov mleka na dan, pri zadnji otelitvi ni naredila nič vimena in nima skoraj nič mleka. Vendar sem spuščal tele pod kravo, češ da krava morda vsled sesanja pride do mleka. Tele je seveda sesalo tudi pri drugi kravi,

bilo je veselo in čvrsto kake tri dni, a nekega dne ga najdem v hlevu napol mrtvo, ter je čez par ur res poginilo. Mrtvo tele sem dal raztelesiti, a se ni našla nobena bolezen. Sedaj daje omenjena krava po 1 liter mleka na dan, ki je tako, kakor od drugih krav, in krava je zdrava, rada je in pije ter je dobro rejena. Kaj utegne biti vzrok, da **dobra krava po teletu nima skoraj nič mleka** in kako bi se dalo to popraviti? (J. L. v K.)

Odgovor: Da Vaša krava, ki je sicer dobra molznica, pri zadnji otelitvi ni imela, oziroma nima veliko mleka, more biti med drugim vzrok kaka kolezen v vimenu, ki jo je krava pred porodom prebolela, a je Vi niste zapazili, ter so se mlečne žleze vsled tega pokvarile. Še verjetneje je to, da je Vaša krava imela pri porodu mlečno groznico, t. j. tisto bolezen, ki pri njej ljudje pravijo, da gre mleko v glavo namesto v vime. Mlečna ali poporodna groznica se pokaže na razne načine, in en tak način, ki pri njem krava ne ohrani, ampak izgubi skoraj vse mleko ter ima vročino, je vnetljiva oblika poporodne groznice. Ta bolezen nastane vsled razkrajanja in gnitja snovi, ki so v telčniku. Vsled tega se naredo strupene snovi, ki preidejo v kri in so vzrok, da ima krava malo ali nič mleka. Vnetljiva poporodna groznica se včasih pokaže v prav lahki obliki; krava je navidezno zdrava, samo nič mleka nima. Vendar bi merjenje telesne toplote na vsak način vsaj nekoliko večjo mero kazalo. Bržkone je Vaša krava za to boleznijo obolela ter je tudi tele imelo zastrupljeno kri, zato je kmalu po rojstvu poginilo. Če je naše domnevanje pravo, potem je zdravljenje krave odločno prepustiti le večjemu živinozdravniku, ki ve iz telesa spraviti vse kužne snovi.

Vprašanje 38. Ali bi priporočali narediti v govejem hlevu strop iz betona, ali pa morda smatrate strop iz opeke za boljšega (J. Ž. v V.)

Odgovor: Ker so stropi iz betona razmeroma zelo tenki in je beton slab prevodnik toplote, zato so taki stropi pozimi zelo mrzli in se na njih vodena para v obliki kapelj nabira. Mokri stropi so pa za živino vedno zelo nezdravi in zategadelj vobče stropov iz betona ni priporočati za goveje hleve. Na vsak način ima dovolj debel strop iz opeke prednost. Pa tudi stropov iz betona ni naravnost zavreči, če se na katerikoli način naredo gorki. Če se nad betonastim stropom naspe vsaj kakih 10 cm nadebela rezanice ali šotnega drobru, se prehudo shlajenje stropa prepreči, in potem se strop v hlevu ne poti, celo če je skrbjeno za pravo prezračevanje. V rezanici ali v šoti pa imajo miši in podgane kaj ugodna skrivališča. Te se preženo, če se vmes pomeša prav fina sipa, kajti ta uhaja mišim in podganam v ušesa, česar ne prenese.

Vprašanje 39. Trije posestniki imamo skupno gozdno parcelo, ki je pravzaprav pašnik; in ker ta parcela nima nobenega pravega lastnika, so mejaši pri košnji šli čez meje in sedaj trdijo, da so v teku 30 let te parcele priposestovali. Ali se more na parceli, ki je skupna last več posestnikov, priposestovati kaj prostora tekem 30 let. (J. M. v D.)

Odgovor: Za parcelo, ki je last več posestnikov, veljajo glede priposestovanja iste zakonske določbe, kakor za parcelo, ki je last le enega posestnika. Če torej mejaši morejo dokazati, da najmanj 30 let nemoteno na katerikoli način uživajo dele skupne parcele, potem so te dele odločno priposestovali.

Vprašanje 40. Moj sosed je pred kakimi 30 leti vsadil lipo na mojem svetu in sedaj trdi, da je lipa njegova. Ali smem to lipo posekati ali ne, ker je meni na poti in ker sosed pravi, da jo on uživa, in sicer na ta način, da poleg hiše stoječa lipa varuje njegovo hišo

vetrov. Če lipo posekam, ali je moja ali naj jo sosedu izročim? (P. Š. v K.)

Odgovor: Lipovo drevo, ki rase na Vašem svetu, je na vsak način Vaša last in nima sosed do njega nobene pravice, četudi ga je on vsadil. Vi torej smete lipo posekati in jo zase obdržati. Stem, da je lipa sosedovo hišo varovala pred vetrovi, ni sosed nobene služnostne pravice do tega drevesa priposestoval.

Vprašanje 41. Trije posestniki smo imeli tožbo zaradi rabe kolozeza v gozdu, ki so ga naredili naši predniki, in smo nemoteno po njem več kakor 30 let vozili. Pri sodnijski obravnavi nam je sodnik rekel, da se po zakonu iz l. 1853. nobena pravica v gozdu več ne priposestuje. Ali je zakon iz l. 1853, ki o njem doslej nismo nič vedeli, veljaven samo za gozd ali za vsa zemljišča? (J. M. v P.)

Odgovor: Sodnik Vam je prav povedal, kajti cesarski patent iz l. 1853., ki ima veljavo zakona, je odpravil enkrat za vselej priposestovanje do užitka gozdnih pridelkov v gozdu, pašne pravice na katerihkoli tujih tleh in vse služnostne pravice v gozdu ali na tleh, ki so določene za gozd. Med take služnostne pravice spadajo tudi vsa pota skozi gozd, ki pravoveljavno ne obstoje. Od l. 1853. naprej torej ni mogoče v gozdu nobene služnostne pravice več pridobiti, in če ktera obstoji, se lahko proti odškodnini odpravi ali vsaj uredi. Ker se pa vsaka služnostna pravica more šele po tridesetletnem mirnem zvrševanju pridobiti, oziroma priposestovati, zato so le tiste služnostne pravice v gozdu, ki niso odpravljene ali urejene, še veljavne, ki se o njih more dokazati, da so se 30 let pred l. 1853. priposestovala, to j. vsaj pred letom 1823. Za ta čas pa danes pač ni mogoče nikomur dobiti prič, izvzemši če more tako priposestovanje dokazati z listinami ali z vknjižbo v zemljiški knjigi. Cesarski patent iz l. 1853. pa glede priposestovanja velja samo za gozd in ne za druga zemljišča, izvzemši za priposestovanje pašne pravice na tujih tleh, ki jo glasom tega cesarskega patenta od l. 1853. naprej tudi ni mogoče več priposestovati.

Kmetijske novice.

Sadjarski tečaj na Grmu priredi ravnateljstvo kmetijske šole v petek in soboto, dne 23. in 24. februarja t. l. Namen tečaju je povzdiga domačega sadjarstva. Na sporedu so naslednja predavanja: V petek, dne 23. februarja. Od 2 do 4 popoldne: Razčrtavanje sadnih nasadov. Naprava drevesnih jam. Obrezovanje dreves pred saditvijo. Pravilna saditev dreves. Od 4 do 5 popoldne: Praktične vaje v šolskem sadovnjaku. V soboto, dne 24. februarja. Od 8 do 10 dopoldne: Oskrbovanje mladega in starejšega drevja. Obrezovanje. Pomlajevanje in precepljanje. Od 10 do 12: Praktične vaje v sadovnjaku. Od 2 do 4 popoldne: Najvažnejše o gojitvi in oskrbovanju prtljčnega drevja. Od 4 do 5 popoldne: Praktične vaje v šolskih nasadih. Tečaj je namenjen gospodarjem in kmetskim mladeničem. Kdor se hoče tečaja udeležiti, naj se priglasi po dopisnici. Oddaljenim in revnim udeležencem s Kranjskega plača ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in podpora 2 K na dan za prehrano. Podpora se dovoli le onim, ki zanj pravočasno po dopisnici prosijo. Priglasila in prošnje za podporo je treba nemudoma poslati ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu.

Živinorejski in mlekarški tečaj priredi ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu v torek in sredo, dne 27. in 28. februarja t. l. Namen tečaju je izboljšanje kravje reje v zvezi z mlekarstvom. Na sporedu so naslednja predavanja: V torek, dne 27. februarja. Od 2 do 4 popoldne:

Vrednost kravje reje. Odbiranje molznih krav. Raba krav za pleme. Krmljenje krav. Strežba molznim kravam. Molža. Stroški kravje reje. V sredo, dne 28. februarja. Od 9 do 11 dopoldne: Prodaja mleka. Ravnanje z mlekom. Lastnosti mleka. Napake in pomanjkljivosti mleka. Mlečna posoda. Popoldne od 2 do 4: Prodaja smetane in presnega masla. Oddajanje in razpošiljanje presnega masla. Gospodarski pomen mlekarških zadrug. Pouk se pojasnjuje s praktičnim razkazovanjem. Tečaj je namenjen našim gospodarjem in gospodinjam. Želi se, da se ga mnogoštevilno udeležijo tudi naše gospodinjice in kmetska dekleta. Kdor se želi udeležiti, naj se prikladi po dopisnici. Oddaljenim in revnim udeležencem s Kranjskega plača ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in podporo 2 K na dan za prehrano. Podpora se dovoli le onim, ki za njo po dopisnici pravočasno prosijo. Prikladi se prošnje za podporo je treba nemudoma poslati ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu.

Živinorejske vajence, ki se hočejo izvežbati v hlevskih opravilih, v strežbi molzne živine in v mlekarških delih, sprejme ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu. Živinorejski vajenci dobe poleg proste hrane po 10 K na mesec. Pouk je nastopiti s 1. aprilom. Prošnje je vlagati do 1. marca. Pouk traja do konca meseca oktobra.

„Prijatelj narave“ se imenuje nov list za vrtnarstvo in rejo malih domačih živali, ki je pričel mesečno izhajati v Kranju ter bo uradno glasilo ravnokar ustanovljenega „Društva vrtnarjev in prijateljev vrtov“. Naročnina na list znaša 4 K na leto. Udje imenovanega društva bodo dobivali list brezplačno. Udnina za redne ude znaša na leto 4 K 80 h. List naročiti ali pristop k društvu je prijaviti pri „Društvu vrtnarjev in prijateljev vrtnarstva“ v Kranju. Želimo novemu podjetju najboljšega uspeha, ki bo gotovo dobro uspevalo v korist kmetijskih panog, ki jih zastopa, če bo imelo društvo marljiv in vztrajen odbor; a te lastnosti bo odbor le tedaj imel, če bo našel zaslombo pri občinstvu, zato novo društvo in novi list iskreno pozdravljamo in tople priporočamo.

Družbene vesti.

* **Plemenske biki** bo oddajala c. kr. kmetijska družba v pričetku prihodnje pomladi. Opozarjamo na tozadevni razpis med uradnimi vestmi današnje številke. Ker se bodo pa oddajali tudi v deželi vzrejeni biki, ki jih bo nakupila c. kr. kmetijska družba, zato ravnatoko opozarjamo na razglas glede nakupa domačih bikov.

* **P. n. gg. načelnike podružnic in sploh družbene ude opozarjamo, da znaša udnina za vsakega uda, izvzemši za gg. učitelje, 4 K na leto.** Kdor ne plača vse letuine, nikakor ne more biti družbeni ud. Če kaka podružnica sklene, da za svoje ude ne vzame drevja, ali če kak ud ne mara za pristoječe mu sadno drevje, je vseeno od vsakega uda na vsak način izterjati 4 K letuine ter je potem 2 K poslati glavnemu odboru v Ljubljano in 2 K ostaneta podružnici.

* **Plemenske prasiče**, in sicer predvsem mladiče, bo oddajala odslej, kakor vsako leto, c. kr. kmetijska družba za polovično kupno ceno. Opozarjamo na dotični razglas med uradnimi vestmi danesnje številke. Pripomnimo, da vsled pomanjkanja krme utegne letos spomladi primanjkovati mladih plemenskih prasičev, ker so prasičerejci to zimo obdržali le malo plemenskih svinj; zato bo bržkone mlade plemenske prasiče težko dobiti ter bodo dragi. Ker sta tozadevni drežavni in deželni podpori omejeni, naj se vsakdo, ki hoče plemenske prasičke dobiti, takoj zglašiti in naj sporoči, kdaj mu je najprilicnejše prasiče dobiti. Dobiti je na željo tudi starejše živali, ki so že ali bodo kmalu za pleme sposobne.

* **Modro galico in žveplo** prične naša družba splošno oddajati konci aprila. Cene objavimo v eni prihodnjih številkih.

* **Semenska ajda.** Družba bo imela ob setvi za svoje ude ajdovo seme na razpolaganje. Siva ajda, ki jo napačno imenujejo japonsko ajdo, je pravzaprav doma na Francoskem, in od tamkaj je naša družba naročila vagon izredno lepe in težke francoske izvirne sive ajde, ki jo je kupila navzlic visoki ceni. To francosko ajdovo seme bo mogla družba oddajati po 40 K 100 kg z vrečami vred. Poleg te francoske ajde bo pa družba imela tudi več vagonov prav lepe, težke in debelozrnate ruske temnorjave semenske ajde, ki bo stala 28 K 100 kg z vrečami vred. Ruska temnorjava ajda se pri nas bržkone izpremeni v črnkasto. Ta ajda je na glasu dobre rodovitnosti in da posebno veliko 'moke. Ajde za seme bo primanjkovalo in zategadelj bo tisti najvarneje ravnal, ki si semensko ajdo pravočasno zagotovi. Iz tega vzroka kmetijska družba že sedaj sprejema naročila na semensko ajdo in bo mogla ustreči le tistim naročnikom, ki se pravočasno zglase.

* **Semenske zmesi detelj in trav** izbrane prve kakovosti ima c. kr. kmetijska družba v zalogi in jih s pomočjo državne podpore oddaja kmetovalcem po znižani ceni. — Opozarjamo na spis „Sestava in setev travnih in deteljnih zmesi“, ki ga na zahtevanje vsakomur zastoj pošljemo. Vsakdo, ki travna in deteljna semena naroči, naj sporoči, koliko posameznih semen kupi, ali pa naj naroči že narejeno zmes, a v tem slučaju mora pisati, kakšna je zemlja, ki jo misli obsejati, in kako velik je dotični prostor.

* **Deteljno seme**, zajamčeno predenice čisto in potrjeno od kmetijsko-kemijskega preskušalšča v Ljubljani, oddaja družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme domače, štajerske ali črne detelje po 2 K 20 h, in seme lucerne ali nemške detelje po 1 K 80 h kilogram.

* **Semena detelj in trav** ima družba naslednje vrste v zalogi:

domača detelja (trifolium pratense)	K 2:20
lucerna (medicago sativa)	1:80
hmeljna lucerna (medicago lupulina)	1:40
francoska pahovka (avena elatior)	1:30
angleška ljulika (lolium perenne)	0:60
laška ljulika (lolium italicum)	0:60
pasja trava (daktylis glomerata)	1:80
senožetna latovka (poa pratensis)	3:—
navadna latovka (poa trivialis)	3:30
medena trava (holcus lanatus)	1:40
svetlikasta trstika (Phalaris arundinacea)	6:50
trstikasta bilnica (festuca arundinaceae)	2:—
rdeča bilnica (festuca rubra)	1:90
lisičji rep (alopecurus pratensis)	2:60
travniška bilnica (festuca pratensis)	3:20
mačji rep (phleum pratense)	1:80
pasji rep (cynosurus cristatus)	1:80
šopolja (agrostis stolonifera)	2:40
zlata pahovka (trisetum flavescens)	5:20
pokončna stohlasa (bromus erectus)	1:30

* **Severnonemško seme krmne pese** dobivajo udje pri družbi po 2 K 60 h kilogram z zavojem vred, in sicer rdečo in rumeno mamutovko. Rumena ekendorfovka stane pa 2 K 80 h kilogram.

* **Glede oddaje semen** naznanjamo, da veljajo gori označene cene z zavojem vred in s stroški za vozni list le pri naročilih nad 5 kg. Pri naročilih do 5 kg se posebej zaračunata zavoj in vozni list.

* P. n. gg. družbene ude nujno prosimo, da vse gospodarske potrebščine pravočasno naročajo ter se pri naročilih ozirajo na objave v „Kmetovalcu“. Družba oddaja le tiste predmete, ki jih objavlja, zato prosimo, naj naročniki ne povprašujejo po predmetih, ki jih ni v zalogi. Vsak naročnik naj natančno naznani svoj dom, pošto, oziroma železniško postajo.

* **Plačevanje blaga.** Gg. družbenim udom naznamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati in nima sredstev, da bi mogla na upanje dajati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbe za poravnavo vsakega družbenega računa tekom določenih 14 dni. Častita načelnikstva, ki v zvezi z raznim opominom še dolgujejo za priskrbljene gospodarske potrebščine, tem potom nujno prosimo, naj zaostanke nemudoma poravnajo. Družba nima denarja, da bi malomarne plačnike podpirala, ampak mora svoje obveznosti napram dobaviteljem strogo in natančno spoľnjevati.

* **Semenski oves,** in sicer **Ligovo,** ima družba za spomladansko setev v zalogi. Ligovo je priznana dobra vrsta iz visoke mrzle lege. Družba ga oddaja po 28 K 100 kg z vrečo vred. Blago je težko semensko in skrbno čiščeno. V zalogi sta le dva vagona tega ovsca in bo mogoče postreči samo udom, ki ga naroče, dokler ga je kaj v zalogi.

* **Gnojenje travnikov.** Pri gnojenju travnikov in pašnikov hodita v poštev Tomasova žlindra in kalijevo sol. Seveda je treba gnojiti tudi z dušičnatimi gnojili. Med njimi je najcenejša gnojilnica, in le če te ni, potem naj se poleg gori omenjenih gnojil, ki jih je vsekako treba raztrositi jeseni ali zgodaj pozimi, pognoji travnik zgodaj spomladi z amonijevim sulfatom. Razen drugih velikih prednosti, ki jih ima Tomasova žlindra kot gnojilo za travnike, je pri nas posebno važno dejstvo, da ima Tomasova žlindra tudi veliko apna v sebi, ki je važna hranilna snov za rastline, kajti le z njim se prideluje dobra krma, ki dela živino rastno in močno. Ker se gnojenje že povsodi vrši, je družba v „Kmetovalcu“ opozorila, naj udje z naročili nikar ne odlašajo. To velja zlasti za naročnike celih vagonov, ki lahko pridejo v največje zadrego, če gnojila ne naroče pravočasno; tvornica namreč ni poslala večje množine žlindre po parniku čez morje v Trst, odkoder bi se naročnikom lahko hitro ustreglo, ampak bo posamezne vagonne po železnici pošiljala. Navadno pa traja do 15 dni, po izkušnjah celo do tri tedne, preden pride taka pošiljatev do naročnika, kajti tvornica je v sedanjem času preobložena z delom, vrhutega železniških vozov silno primanjkuje, vsled česar večkrat ne more naročbe takoj zvršiti; železniška vožnja pa tudi traja najmanj 7 do 10 dni. Družba torej pričakuje hitrih naročil na gnojila, ki jih bo potem lahko še pravočasno zvršila, dočim naročeb, ki se družbi šele v zadnjem trenutku prijavijo in ki so takrat že zelo nujne, ne more brez odloga zvršiti. Vse posameznosti glede cen in popusta so niže doli razvidne.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 19 odstotne žlindre v Ljubljani je K 7.— in 20 % K 7.25 za 100 kg.

Naročbe na cele vagonne se bodo zvrševale po naslednjih cenah:

16 %	17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 512.—	K 544.—	K 576.—	K 608.—	K 640.—	K 672.—

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25.— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornice.

Kdor je ali bo dobil žlindro v celih vagonih, naj nam po prejemu vozni list vrne, da bomo videli, če je pravilno voznino plačal. Železnica je že mnogokrat pomotoma preveč zaračunila.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po K 7.— 100 kg z vrečo vred.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagonne se zvršijo naravnost iz tvornice in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po K 12.60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Amonijev sulfat po 36.— K 100 kg iz Ljubljane. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimni itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spise: „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna gnojila“ v drugi, „Uspeh poskušenj pri gnojenju travnikov z umetnimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom“ v tretji in v nadaljnjih lanskih številkah, potem „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ v četrti številki lanskega „Kmetovalca“.

* Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 16 K 50 h 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

Vrtno gnojilo (mešano umetno gnojilo za zelenjad, cvetice in rastline v cvetličnikih), ki vsebuje 7 % v vodi raztopne fosforove kisline, 6 2/3 % čistega kalija (ne žveplenokislega) in 6 1/3 % dušika (5 % amonijevega dušika in 1 1/2 % dušika solitne kisline) oddaja družba po 40 h kg z vrečo vred.

* **Tropine podzemeljskega oreha.** Te tropine imajo zajamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 20 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmiljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 kg.

* **Sezamove tropine.** Družba je ugodno kupila večje množine najfineje zmlatih temnih sezamovih tropin, vsled česar jih odslej oddaja po K 18.— 100 kg iz Ljubljane. Te tropine

družba jako priporočila. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo le v vrečah po 75 kg. Živnorejce opozarjamo na spis „Krmiljenje z oljaini tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. — Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin. Svetle sezamove tropine, ki veljajo ravno toliko kakor temne, dobi družba šele pozneje.

* **Sladkornata močna krmila** kot okrepujočo primes k drugim krmilom ima odslej naša c. kr. kmetijska družba v zalogi ter jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg, in sicer mešanice za konje po 19 K, za vole in za pitanje po 20 K, za molzne krave po 20 K in za prasiče po 21 K z vrečami vred iz družbenega skladišča ali postavljene na ljubljanski kolodvor. Cela vreča teh krmil, ki tehta 50 kg, stane polovico gori označenih cen. Opozarjamo na spis „Sladkornata močna krmila“ v 2. št. letošnjega „Kmetovalca“, ki pojasnjuje naravo, učinek in način pokladanja sladkornatih močnih krmil.

* **Klajno apno**, 38—42%, oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljave na zunanje se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudinskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redlinimi štopami za živino.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 7 K 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinska sol se izvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Vabilo

gospodom udom c. kr. kmetijske družbe kranjske

na

OBČNI ZBOR,

ki bo

v pondeljek, dne 26. februarja 1912. l.

ob devetih dopoldne

v dvorani „Hotela Union“ (vhod skozi Franciškansko ulico) v Ljubljani.

□□

S P O R E D :

1. Predsednik prične zborovanje.
2. Poročilo o delovanju glavnega odbora v l. 1911.
3. Predložitev družbenih računov za l. 1910. in 1911. in proračunov za l. 1912. in 1913.
4. Volitev novih udov glavnega odbora na mesto po § 18. družbenih pravil izstopivših, ki jim je pošla poslovna doba, a morejo

zopet biti voljeni. Ta nova volitev se ima vršiti vsled prešle poslovne dobe za družbenega predsednika g. Frančiška Povšeta, komercialnega svetnika, državnega in deželnega poslanca, graščaka itd. v Ljubljani; za podpredsednika g. Ivana Kneza, predsednika trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani; in za odbornike gg.: Leopolda barona Liechtenberga, namestnika deželnega glavarja, graščaka itd. v Jablah; Alojzija Paulina, c. kr. veterinarskega nadzornika v Ljubljani, ter Frančiška Pavlina, c. kr. višjega stavbnega svetnika v Ljubljani.

5. Predlogi glavnega odbora:

- a) glede potrditve novoustanovljenih družbenih podružnic, in
- b) glede izpremembe družbenih pravil na podlagi sklepa v družbenem občnem zboru dne 14. novembra 1910.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 31. januarja 1912.

Frančišek Povše,

predsednik.

Gustav Pirc,

ravnatelj.

R a z g l a s

o oddaji plemenskih prasičev.

C. kr. kmetijska družba kranjska oddaja s pomočjo državne podpore in s pomočjo deželne podpore dogovorno z deželnim odborom kranjskim zlahodne plemenske prasiče za polovično nakupno ceno, in sicer predvsem iz deželnih prasičerejskih zavodov v Gorjah, na Križu in na Vrhniku pod nastopnimi pogoji:

1. Prasički se oddajajo po 10 in tudi več tednov stari, in sicer kakršne starosti se dobe.

2. Cene prasičkom so za polovico nižje kakor jih plačuje družba.

3. Oddajajo se ali sami mrjaščeki, ali pa svinjica z mrjaščekom vred.

4. Kdor prasiče dobi, se mora pismeno zavezati:

- a) da jih obdrži za pleme, dokler bodo sposobni;
- b) da naznani kmetijski družbi, kadar jih neha imeti za pleme;
- c) da bo pripuščal mrjasca tudi svinjam drugih gospodarjev.

Došle prošnje bo odbor reševal povrsti, kakor bodo dohajale, in sicer vselej takrat, kadar dobi takih plemenskih prasičkov, ki pa seveda niso vedno v zadostnem številu na razpolaganje.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. januarja 1912.

R a z g l a s

o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov, kupljenih z državno podporo.

Iz državne redne podpore, potem iz državne podpore, ki odpade na kranjsko deželo za povzdigo živnorejce glasom državnega zakona z dne 30. decembra l. 1909. za letošnje leto, in z deželno podporo se nakupi večje število plemenskih bikov, ki so za zboljševanje govedu na Kranjskem primerne, in sicer:

- a) **plemenski biki simodolske pasme (rumenobelo lisasti z belo glavo)**, ki se oddajo samo v kraje ljubljanske okolice in na Notranjsko, kjer je ta pasma že vpeljana;
- b) **plemenski biki sivkaste pasme (enobarvni, sivkasti ali rjavkasti)**, ki se oddajo samo na Dolenjsko in v ostale kraje na Notranjskem, in
- c) **plemenski biki pingavske pasme (temnordeče lisasti)**, ki se oddajo samo na Gorenjsko.

Nakup in oddajo teh plemenskih bikov s pomočjo omenjenih podpor izvršita po določilih zakona z dne 30. decembra l. 1909. po medsebojnem dogovoru deželni odbor kranjski in c. kr. kmetijska družba kranjska.

Nakup plemenskih bikov iz redne državne podpore izvrši podpisani glavni odbor. Oddaja plemenskih bikov, nakupljenih iz državne podpore na podlagi zakona z dne 30. decembra 1909 in iz deželne podpore se bo pa vršila dogovorno z deželnim odborom, zato je vse prošnje za plemensko živino vlagati pri podpisanem glavnem odboru, ki potem v skupni seji z deželnim odborom določi prošnjike, ki jim je ustreči z ozirom na sredstva, ki bodo na razpolaganje.

Vsak prosilec naj se zglaši le za živali tiste pasme, ki je dotični pokrajini primerna, oziroma kjer je že vpeljana. V prošnji se mora jasno povedati, za katere pasme plemenske živine prosilec prosi. Na prošnje za živali tistih pasem, ki niso primerne proslilčevi pokrajini in ki niso pravočasno vložene, se kratkomalo ne bo oziralo. Pri oddaji bikov plemenjakov se bo oziralo tamkaj, **kjer so živinorejske zadruga**, v prvi vrsti na te, povsod drugje pa pri oddaji plemenskih bikov najprej na prošnje podružnic in županstev, in potem šele na zasebnike.

Prošnje je vložiti

**za simodolske bika do 15. marca t. l.,
za bika drugih pasem do 31. marca t. l.**

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Na prepozno došle prošnje se kratkomalo ne bo oziralo.

Vsak prosilec za plemenskega bika mora v prošnji naznati, oziroma se zavezati:

1. da je pripravljen njemu prisojenega plemenskega bika sprejeti ob pravem času na oni postaji, ki bo določena, in sicer tisto žival, ki jo določi odbor;

2. da plača ob sprejemu bika polovico nakupnih stroškov, in sicer takoj, kajti na upanje se nobena žival nikomur ne izroči, in

3. da podpiše zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika toliko časa, dokler bo za pleme sposoben, najmanj pa dve leti, ravnati z njim po navodilih umne živinoreje in se tozadevno podvreči tudi nadzorstvu deželnega odbora. Kdor se ne drži vseh točk zaveznega pisma, ali komur po njegovi krivdi sprejeta žival pogine ali za pleme nesposobna postane, se zaveže povrniti ostalo polovico kupnine.

Oni živinorejci, ki dobe plemenskega bika, kupljenega iz deželne ali državne podpore, dobe za vsak mesec, ki imajo bika čez dve leti, po 10 K nagrade, a morajo imeti bika najmanj štiri mesece čez dve leti. Ta nagrada se izplača le onim, ki pravilno in redno vodijo po zakonu predpisane skočne zapisnike, in sicer le za čas, ko se je bik resnično rabil za pleme.

V Ljubljani, 10. marca 1912.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Nakup plemenskih bikov v deželi.

Za oddajo proti polovični ceni s pomočjo državne in deželne podpore se kupujejo tudi od domačih živinorejcev v deželi lepi in dobri za pleme sposobni, t. j. 18 do 24 mesecev stari biki.

Ponudbe plemenskih bikov za prodaj je naslavljati na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko.

Ponudniki naj svoje bika popišejo, zlasti naj naznajo starost, visokost nad vihrom, obseg prsi in pasmo. Posebno se bo gledalo ne bika, ki izvirajo iz dobrih molznih krav.

Ponudeni biki se pregledajo ob priliki od kakega deželnega ali družbenega odposlanca. Noben ponudnik naj pa ne misli, da se bo ogled mogel vselej takoj izvršiti, ampak lahko preidejo tedni,

zato more vsak ponudnik s svojo živaljo poljubno razpolagati, dokler se mu nakup ne zagotovi. Kdor pa ponudenega bika proda ali ga sploh več ne misli oddati, preden ga pride odposlanec ogledat, naj to takoj sporoči kmetijski družbi, da ga ne bo nihče zastoj hodil gledat.

Z nakupom plemenskih bikov v deželi naj se pospeši vzreja bikov doma. Preprečiti se pa mora vsaka zloraba, zato se tamkaj biki ne kupujejo, kjer jih nedostaja, in se noben kupljen bik ne bo oddal v dotični kraj za polovično ceno nazaj.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

R a z g l a s.

Podpisana podružnica naznanja, da bo letošnjo pomlad oddala čez 1400 drevesec in okoli 75.000 cepljenih ameriških trt najboljše kakovosti pod temi pogoji:

Vsak podružnični ud dobi brezplačno štiri sadna drevesa ali pa dvajset cepljenih trt, kakor želi. Razentega dobe udje po znižani ceni drevesa in trte, in sicer drevesa po 50 h, trte-cepljenke pa po 12 h. Zglasiti se pa mora za to vsak ud pravočasno, najpozneje

do 20. februarja t. l.,

za drevesca pri gosp. Edvardu Vencajzu ali Francu Pencu, za trte pa pri gosp. Francu Prijatelju v Tržišču.

Lehko pa se podružnični udje zaradi dobave trt in drevesec, bodisi brezplačnih ali po znižani ceni, zglaši pri svojem zaupniku, ki bo zanje tudi dobil brezplačna drevesa in trte. Zaupniki so kakor lani ti gospodje: Hladnik Ivan za trebeljski, Novak Jožef za mirenski, Prijatelj Franc za tržiški, Vencajz Edvard in Penca Franc za mokronoški, Ulm Anton za šmarješki, Zupančič Franc in Vidmar Leopold za šentrupertski okoliš.

Oni udje, ki se za drevesca ali trte ne zglase do določenega časa, izgube pravico do brezplačnih trt in dreves ali po znižani ceni.

Neudom se bodo oddajala drevesca po 80 h.

Tudi cepljene trte dobe vinogradniki, ki niso podružnični udje, a po 14 h komad, in se jim odda le toliko trt, kolikor jih utegne preostati čez naročitev podružničnih udov.

Vsakdo sme prositi le za toliko trt, kolikor jih sam za svoj vinogvad potrebuje, in ni dovoljeno te cepljenke oddajati ali prodajati drugim.

Kdor torej želi dobiti drevesca ali trte, naj se pravočasno zglaši, ker se na poznejše prošnje ne bo oziralo.

Kmetijska podružnica v Mokronogu,
dne 20. januarja 1912.

J. A. grof Barbo, načelnik.

V a b i l o.

C. kr. kmetijske družbe kranjske podružnica v Preloki bo imela svoj redni občni zbor v nedeljo, 18. februarja 1912. po maši v društvenih prostorih.

S P O R E D:

1. Poročilo načelnika o delovanju podružnice in račun.
2. Poročilo načelnikovega namestnika o podružničnem inventarju.
3. Volitev novega odbora in načelnika.
4. Razni predlogi in nasveti za leto 1912.

Kmetijska podružnica v Preloki,
dne 29. januarja 1912.

Miroslav Kossin, načelnik.